

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Збірник матеріалів IV підсумкової науково-
практичної студентської конференції ONEU
"Сучасні виклики економіки"

17 квітня 2024 р.

Одеса 2024

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Предметом особливої уваги науковців в останні більш ніж два десятиріччя є емоційний інтелект (далі ЕІ) – новий психологічний феномен, який американські вчені ідентифікували як проблему психології особистості. Незважаючи на достатньо широко представлену проблематику наукових конгресів і конференцій, пов'язану з вивченням емоційного інтелекту, «практичний інтерес до проблеми значно випереджає рівень її теоретичної розробки» [1].

Появі поняття «емоційний інтелект», на думку американського вченого R. Bar-On, значною мірою сприяв розвиток природничих наук, зокрема, еволюційна теорія англійського науковця Ч. Дарвіна, який, обґрунтовуючи процеси еволюційного розвитку біологічних властивостей людини, стверджував: «Коли розум дуже збуджений, ми можемо очікувати, що він миттєво вплине і на серце... . Коли серце відчуває цей вплив, воно спрямує свою реакцію в мозок... при будь-якому збудженні буде мати місце суттєвий взаємний вплив і реагування між цими двома важливими органами тіла» [2].

Перші дослідження ЕІ як психологічного феномену, теоретичне осмислення його сутності та істотних ознак, утворення на цій основі наукового поняття належать американським вченим Г. Гарднеру, П. Селовею, Дж. Мейеру, Д. Гоулману, Р. БарОну, Д. Карузо та ін. [3].

У західній психології виділені основні етапи цього процесу, що відбуваються протягом XX – XXI ст.: 1) з 1900–1969 рр. дослідження емоцій і інтелекту були відносно відокремленими; 2) з 1970–1989 рр. в центрі уваги дослідників знаходився взаємний вплив когнітивних та емоційних процесів; 3) з 1990–1993 рр. ЕІ був визнаний предметом психологічного дослідження; 4) з 1994–1997 рр. концепт ЕІ був популяризований; 5) з 1998 р. до теперішнього часу відбувається з'ясування сутності феномену [4].

Наступним ми спробуємо розглянути питання, чи обумовлюється емоційний інтелект особливостями підліткового віку. Емоційний інтелект є важливим аспектом психічного розвитку, оскільки він відображає ставлення особистості до різних життєвих ситуацій, явищ та подій.

Підлітковий вік як перехідний етап від дитинства до дорослості може мати вагомий вплив на емоційний стан особистості. В цей період підлітки зазнають значних змін у своєму житті, таких як вибір професії у майбутньому, формування власної ідентичності, відносини з оточуючими та багато іншого. Ці зміни можуть призводити до збудження та емоційного напруження [5]. Підлітковий вік є періодом інтенсивних фізіологічних, психологічних та соціальних змін, що відображається у багатьох аспектах їхнього життя. Різні

теорії розвитку визначають розмаїття характерних для цього періоду проявів, проте загальна характеристика підліткового віку включає такі аспекти:

- статеве дозрівання та пошук ідентичності: у психоаналітичних теоріях особлива увага приділяється процесам статевого дозрівання та формування ідентичності, коли підліток намагається зрозуміти та прийняти свою статеву роль і власну особистість;

- розвиток когнітивних здібностей: в когнітивних теоріях відзначається зростання абстрактного мислення та розвиток інтелектуальних здібностей, що дозволяє підліткам аналізувати складні поняття та проблеми;

- соціальна самостійність: підлітки починають розвивати більшу незалежність від батьків та дорослих, формують власні соціальні зв'язки та набирають досвіду вирішення проблем власного життя;

- підвищена емоційність: в цьому віці часто спостерігається підвищена емоційна чутливість та схильність до ризикованої поведінки, що пов'язано зі змінами у розвитку мозку та соціальним середовищем;

- сприйняття самого себе та оцінка дорослими: підлітки зазнають впливу оцінок та очікувань дорослих щодо їхньої особистості та здібностей, що може впливати на їхнє самопочуття та самооцінку. У цей період підлітки активно досліджують світ навколо себе та власний внутрішній світ, що є важливим етапом їхнього розвитку.

Також важливо враховувати, що під час підліткового періоду розвиваються та змінюються нервова система та фізіологічні процеси, що також може впливати на емоційну стабільність. Наприклад, збудливість та різкі зміни настрою можуть бути характерними для підліткового віку через фізіологічні зміни в організмі.

Отже, питання про емоційну сферу підлітків та молоді є дуже важливим для розуміння їхнього психічного розвитку, вивчення якого допомагає врахувати їхні потреби та виклики, з якими вони зіштовхуються на цьому етапі життя.

Список використаних джерел

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.Л. Гумецької. Харків: Віват, 2018. 512 с.
2. Дерев'янка С.П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища. К., 2009. 20 с.
3. Salovey P., Mayer J.D. Emotional intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 1990. № 9 (50). P. 185-211.
4. Носенко Е.Л., Коврига Н.В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції. К.: Вища школа, 2003. 126 с.
5. Кириленко Т.С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навч. посібник. К.: Либідь, 2007. 256 с.